

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Історія слов'янських мов
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр Філологія. Українська мова та література
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2020-2021/ I семестр / 1 курс
Викладач	Пачева Валентина Миколаївна
Профайл викладача	http://filolog.mdpu.org.ua/sklad-dekanatu-filologichnogo-fakul/kafedra-ukrayinskoyi-movi/sklad-kafedri-ukrayinskoyi-movi/pacheva-valentina-mykolayivna
Контактний тел.	0977574413
Е-mail:	pacheva.valentina@gmail.com
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=426

Консультації	<p><i>Очні консультації:</i> щоп'ятниці, відповідно до графіка роботи кафедри української мови.</p> <p><i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.</p>
---------------------	---

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Історія слов'янських мов» є невід'ємним складником системи підготовки вчителів української мови і літератури та філологів-україністів за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр”, і є необхідною складовою вивчення таких філологічних дисциплін, як сучасні тенденції розвитку мовознавства, українська діалектологія з діалектологічною практикою, історична граматики української мови. Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення проблем формування та розвитку слов'янських мов, а також особливостей лексики, графіки, фонетики та граматики старослов'янської мови на основі лінгвістичного аналізу старослов'янських текстів.

При аналізі конкретних мовних явищ і процесів історія слов'янських мов спирається на закони слов'янської філології і постійно взаємодіє з такими лінгвістичними дисциплінами, як мовна типологія, порівняльне мовознавство, лінгвістична географія, діалектологія тощо. Крім цього, історія слов'янських мов широко використовує надбання різних суміжних наук, зокрема історії, філософії, логіки, психології, археології, демографії, соціології, антропології.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія слов'янських мов» є ознайомлення із особливостями формування та розвитку слов'янських мов; розкриття наукових основ дослідження старослов'янської мови; вивчення лексики, графіки, фонетики та граматики старослов'янської мови на основі лінгвістичного аналізу старослов'янських текстів.

Основними завданнями дисципліни є: сформувати розуміння основних понять славістики; дати найважливіші знання про окремі слов'янські народи, про формування літературних мов, сучасний стан слов'янських мовних груп, історію

мовних явищ, важливіших рис діалектів; історію старослов'янської мови як міжнародної надетнічної літературної мови епохи середньовіччя; розкрити її фонетичні та граматичні особливості, показати багатство лексичного складу та системи словотвору першої літературної мови слов'ян. Підготувати студентів-першокурсників до сприймання й свідомого засвоєння дисциплін історико-лінгвістичного циклу.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність зберігати та примножувати моральні, наукові, культурні цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(-ється).

Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	30	14	46

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольно-модульні завдання

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. ВСТУП ДО СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ						
2	Тема 1. Слов'янська філологія як наука і навчальна дисципліна	Лекція (2 год.)	3, 4, 6, 7, 8, 16			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
8	Тема 2. Етногенез слов'ян. Писемні джерела про етногенез слов'ян	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	3, 4, 6, 7, 8, 16			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
6	Тема 3. Праслов'янська мова	Лекція (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	3, 4, 6, 7, 8, 16			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

10	Тема 4. Виникнення слов'янської писемності	Лекція (4 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	3, 4, 6, 7, 8, 16			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 5. Слов'янські народи і мови	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	3, 4, 6, 7, 8, 16			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
7	Тема 6. Історія слов'янської філології	Лекція (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	3, 4, 6, 7, 8, 16			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2. СТАРΟΣЛОВ'ЯНСЬКА МОВА						
4	Тема 7. Загальні відомості про старослов'янську мову	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий

						періодичний контроль)
4	Тема 8. Фонетична система старослов'янської мови другої половини IX ст.	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 9 Звукова система старослов'янської мови у порівняльно-історичному висвітленні	Самостійна робота (2 год.)	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 10. Звукові процеси старослов'янської мови, засвідчені пам'ятками X –XI століть	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 11. Відмінювані частини мови у старослов'янській граматиці. Іменник	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.)	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

4	Тема 12. Займенник у старослов'янській граматиці	Практичне (2 год.) Самостійна (2 год.)	заняття робота	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 13. Прикметник у старослов'янській граматиці	Самостійна (2 год.)	робота	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 14. Числівник у старослов'янській граматиці	Практичне (2 год.) Самостійна (2 год.)	заняття робота	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 15. Дієслово у старослов'янській граматиці	Лекція (2 год.) Самостійна (2 год.)	робота	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 16. Особливості невідмінюваних частин мови. Прислівник. Загальні відомості	Самостійна (2 год.)	робота	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий

						періодичний контроль)
4	Тема 17. Службові частини мови у старослов'янській граматиці	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 18. Особливості синтаксичної будови старослов'янської мови	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 19. Структура старослов'янської лексики. Способи формування книжно-слов'янської лексики	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1, 2, 5, 9			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Слов'янська філологія як наука і навчальна дисципліна	1. Поняття про філологію та слов'янську філологію. Філологія як наука, її становлення та розвиток. 2. Програма, зміст та основна проблематика курсу. 3. Мета і предмет вивчення. Зв'язки з іншими науками.

	4. Методологія науки.
Тема 2. Праслов'янська мова	1. Питання про територію праслов'янської мови та про походження слов'ян і їхніх мов. 2. Хронологічні межі існування праслов'янської мови, періодизація її історії
Тема 3. Виникнення слов'янської писемності	1. Передумови виникнення писемності у слов'ян. 2. Створення слов'янської писемності. 3. Просвітницька діяльність Кирила та Мефодія. 4. Давні слов'янські азбуки – кирилиця та глаголиця
Тема 4. Слов'янські народи і мови	1. Слов'янські народи. Основні культурні і наукові центри слов'ян. 2. Етнічна близькість слов'янських народів. 3. Слов'янські мови та їхня класифікація. 4. Слов'янські літературні мови та діалекти: українська, російська, білоруська, польська, серболужицькі, верхньолужицька, нижньолужицька, чеська, словацька, полабська, болгарська, македонська, сербська, хорватська, словенська. 5. Генетична спорідненість слов'янських мов
Тема 5. Історія слов'янської філології	1. Основоположники наукової славістики. 2. Розвиток славістики у XIX ст. 3. Славістика у слов'янських країнах у XX ст. 4. Славістичні дослідження у неслов'янських країнах
Тема 6. Загальні відомості про старослов'янську мову	1. Поняття <i>старослов'янська мова</i> та <i>церковнослов'янська мова</i> . Терміни для найменування мови найдавніших слов'янських перекладів. 2. Значення вивчення старослов'янської мови для розуміння слов'янських мов. 3. Основні відомості про наукове дослідження старослов'янської мови.
Тема 7. Звукові процеси старослов'янської мови, засвідчені пам'ятками X –XI століть	1. Звукові зміни та доля редукованих ъ , ь . 2. Асиміляція ъ , ь до наступного складу. 3. Зміна ъ>ь після ствердіння приголосних. 4. Подвійна зміна редукованих.

	5. Занепад редукованих і наслідки занепаду редукованих: виникнення закритих складів; чергування [o],[e] з нулем звука; поява нових складотворчих плавних [p], [л].
Тема 8. Відмінювані частини мови у старослов'янській граматиці. Іменник	1. Граматичні категорії іменника. 2. Поділ іменника за типами відмінювання.
Тема 9. Дієслово у старослов'янській граматиці	1. Граматичні категорії дієслова. 2. Дієслівні основи. 3. Класи дієслів. 4. Форми теперішнього, майбутнього та минулого часу дієслів.
Тема 10. Службові частини мови у старослов'янській граматиці	1. Прийменник. Первісні прийменники. 2. Похідні прийменники
Тема 11. Особливості синтаксичної будови старослов'янської мови	1. Порядок слів у реченні. 2. Типи речень за метою висловлення. 3. Двоскладні та односкладні речення. Просте ускладнене речення. 4. Головні і другорядні члени речення.
Тема 12. Структура старослов'янської лексики. Способи формування книжно-слов'янської лексики.	1. Походження старослов'янської лексики. 2. Лексико-семантичні групи старослов'янської лексики (на матеріалі пам'яток). 3. Способи формування книжно-слов'янської лексики в старослов'янській мові

7.3 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРАКТИЧНІ/СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного (семінарського) заняття	Зміст практичного (семінарського) заняття
Етногенез слов'ян	Питання для обговорення: Теорії та концепції прабатьківщини слов'ян. Розширення території праслов'ян на початку і у середині I тис. н.е. Археологічні джерела про етногенез слов'ян

Виникнення слов'янської писемності	<p>Питання для обговорення:</p> <p>Надписи на предметах матеріальної культури.</p> <p>Рукописи, їхні копії та видання.</p> <p>К</p>
Слов'янські народи і мови	<p>Питання для обговорення:</p> <p>Етнічна спорідненість слов'янських народів.</p> <p>Генетична спорідненість слов'янських мов.</p> <p>Класифікація слов'янських мов.</p> <p>Східнослов'янські літературні мови і діалекти: українська, російська і білоруська мови.</p> <p>Західнослов'янські літературні мови і діалекти: польська мова, серболужицькі мови, верхньолужицька і нижньолужицька мови, чеська, словацька і полабська мови.</p> <p>Спільні риси у будові південнослов'янських літературних мов. Болгарська, македонська, сербська, хорватська, словенська мови.</p> <p>Старослов'янська мова: суспільно-політичні умови виникнення, періодизація її історії, живомовна основа.</p> <p>Слов'янські літературні мікромови.</p>
Фонетична система старослов'янської мови другої половини IX ст.	<p>Виконання завдань за змістом теми:</p> <p>Періоди розвитку фонетичної системи старослов'янської мови.</p> <p>Фонетичні закони формування звукової системи старослов'янської мови. Голосні звуки старослов'янської мови у фонетичній системі другої половини IX ст. Диференційні ознаки голосних. Кількісний склад приголосних фонем та їх диференційні ознаки. Складотворчі приголосні та нескладотворчі. Позиції у слові редукованих [ь] та [‘ь]. Склади в старослов'янській мові. Голосні звуки, крім [ь] та [‘ь], що могли бути редукованими.</p>

Відмінювані частини мови у старослов'янській граматиці. Іменник	<p>Виконання завдань за змістом теми:</p> <p>Основні граматичні категорії, що функціонували в системі старослов'янських іменників. Виділення родів іменників.</p> <p>Система чисел у старослов'янських іменників.</p> <p>Відмінювання іменників.</p> <p>Поділ за відмінами або за іменними основами у системі старослов'янських іменників.</p> <p>Твердий і м'який різновиди відмінювання.</p> <p>Способи словотворення іменників у старослов'янській мові.</p>
Займенник у старослов'янській граматиці	<p>Виконання завдань за змістом теми:</p> <p>Основні групи займенників у старослов'янській мові.</p> <p>Розряди займенників за значенням.</p> <p>Родові та безродові займенники.</p> <p>Групи за значенням вказівних займенників.</p> <p>Типи відмінювання родових займенників.</p> <p>Займенниковий тип відмінювання.</p> <p>Форми двоїни займенників</p>
Числівник у старослов'янській граматиці	<p>Виконання завдань за змістом теми:</p> <p>Виділення числівників в окремий морфологічний клас слів у старослов'янській мові.</p> <p>Розряди за значенням числівників.</p> <p>Спеціальні слова на позначення чисел у старослов'янській мові.</p> <p>Відмінювання числівників у старослов'янській мові.</p> <p>Розряди за будовою кількісних та порядкових числівників.</p> <p>Типи синтаксичних зв'язків, що використовувалися при творенні складених безсполучникових числівників.</p>

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Етногенез слов'ян. Писемні джерела про етногенез слов'ян	Археологічні свідчення про слов'ян. Перші згадки про слов'ян у історичних джерелах. Їх значення для вивчення етногенезу слов'ян. Свідчення ономастики та етимології. Лексичні запозичення: а) загальногерманські запозичення; б) власне готські і балканоготські запозичення; в) давньонімецькі і давньоскандинавські запозичення; г) давні запозичення з латинської мови; ґ) давні запозичення з грецької мови; д) запозичення кельтського походження; е) запозичення індоіранського походження; є) запозичення іллірійського походження; ж) запозичення семітсько-хамітського походження та з інших мов. Відображення у мові матеріальної та духовної культури давніх слов'ян. Житло, побут та їжа давніх слов'ян. Одяг, тканини і прикраси. Сільськогосподарське виробництво і транспорт. Уявлення давніх слов'ян про навколишній світ. Язичництво як вияв давніх уявлень про навколишній світ. Язичницький пантеон богів і богинь. Слов'янська демонологія. Давній народний календар і християнські свята у слов'ян.
Праслов'янська мова	Діалекти праслов'янської мови: а) пралехітський і пращесько-словацький піддіалекти; б) центральний і власне східний піддіалекти.
Виникнення слов'янської писемності	Передумови виникнення писемності у слов'ян. Створення слов'янської писемності братами-просвітителями Костянтином-Кирилом та Мефодієм. Давні слов'янські абетки – кирилиця та глаголиця. Особливості старослов'янської графіки. Числове значення старослов'янських азбук. Діакритичні знаки. Розділові знаки. Значення кирилиці в історії розвитку слов'янського письма. Старослов'янська палеографія. Джерела для вивчення старослов'янської мови й письма.
Слов'янські народи і мови	Загальна характеристика слов'янських мов (українська, російська, білоруська, польська, верхньолужицька та нижньолужицька, чеська, словацька, полабська, болгарська, македонська, сербська, хорватська,

	словенська). Старослов'янська мова. Старослов'янська мова як мертва південнослов'янська мова та основні її ознаки. Генетична спорідненість слов'янських мов. Слов'янські літературні мікрומови. Класифікація та характерні особливості.
Історія слов'янської філології	Слов'янська філологія в СРСР і пострадянських країнах; Західнослов'янська філологія; Південнослов'янська філологія; Зарубіжна слов'янська філологія.
Загальні відомості про старослов'янську мову	Дві азбуки: кирилиця та глаголиця. Живомовна основа старослов'янської мови. Основні відомості про пам'ятки слов'янської писемності. Проблема дохристиянського письма у слов'ян
Звукова система старослов'янської мови у порівняльно-історичному висвітленні	<p>Праїндоевропейська фонетична система як основа фонетичної системи праслов'янської мови. Старослов'янська фонетична система – продовження розвитку праслов'янської фонетичної системи на староболгарському мовному ґрунті. Становлення системи праслов'янського вокалізму на основі втрати праїндоевропейської кількісної кореляції. Акомодация голосних переднього ряду до попередніх м'яких і пом'якшених приголосних. Закон відкритого складу та його наслідки в системі голосних: монофтонгізація дифтонгів, перебудова кореневих сполук *[og], *[ol], *[el], *[eg] у середині та на початку слова перед приголосними; носові голосні *[o], *[e] на місці праїндоевропейських *[m], *[n] і сполук *[on], *[en]. Чергування голосних.</p> <p>Система праслов'янського консонантизму та його відповідність до праїндоевропейського. Пом'якшення приголосних перед голосними переднього ряду: неперехідне пом'якшення передньоязикових приголосних; перше, друге і третє перехідні пом'якшення задньоязикових приголосних.</p>

Звукові процеси старослов'янської мови, засвідчені пам'ятками X – XI століть.	Зміни, не пов'язані з долею редукованих. Початкові зміни А та Ж . Початкові зближення артикуляції ы та и . Зміни голосних, зумовлені втратою інтервокального [j]. Ствердіння приголосних. Спрощення афrikати з та з
Займенник у старослов'янській граматиці	Основні групи займенників у старослов'янській мові. Розряди займенників за значенням. Родові та безродові займенники. Групи за значенням вказівних займенників. Типи відмінювання родових займенників. Займенниковий тип відмінювання. Форми двоїни займенників.
Прикметник у старослов'янській граматиці	Значеннєві розряди прикметників. Групи за морфологічною будовою прикметників. Типи відмінювання старослов'янських прикметників. Ступені порівняння старослов'янських прикметників
Числівник у старослов'янській граматиці.	Виділення числівників в окремий морфологічний клас слів у старослов'янській мові. Розряди за значенням числівників. Спеціальні слова на позначення чисел у старослов'янській мові. Відмінювання числівників у старослов'янській мові. Розряди за будовою кількісних та порядкових числівників. Типи синтаксичних зв'язків, що використовувалися при творенні складених безсполучникових числівників. Складені сполучникові числівники. Збірні числівники. Дробові числівники.
Дієслово у старослов'янській граматиці	Грамаіичні категорії дієслова. Дієслівні основи. Класи дієслів. Форми теперішнього, майбутнього та минулого часу дієслів. Іменні (неособові) дієслівні форми. Інфінітив. Супін. Дієприкметник. Дієприслівник
Особливості невідмінюваних частин мови. Прислівник	Загальні відомості про прислівник. Займенникові прислівники, їх творення. Відіменні прислівники, їх творення

Службові частини мови. Вигук	Прийменники первинні та вторинні (похідні). Функції прийменників. Сполучник. Морфологічна будова сполучників. Первинні й похідні сполучники. Сполучники сурядності й підрядності. Сполучні слова. Частки, їх походження й функції. Вигук.
Особливості синтаксичної будови старослов'янської мови Просте речення.	Головні члени двоскладного речення та способи їх вираження. Складений дієслівно-іменний присудок. Вживання зв'язки в теперішньому часі у складеному присудку. Координація головних членів речення. Другорядні члени речення, способи їх вираження. Основні види простого речення: двоскладні та односкладні. Види односкладних речень. Просте ускладнене речення. Давальний самостійний зворот як ознака старослов'янського синтаксису. Структурні типи складних речень: складносурядні та складнопідрядні. Різновиди складнопідрядних речень.
Структура старослов'янської лексики. Способи формування книжно-слов'янської лексики.	Походження старослов'янської лексики. Лексико-семантичні групи старослов'янської лексики (на матеріалі пам'яток). Способи формування книжно-слов'янської лексики. Способи творення лексичних одиниць, що належать до різних частин мови

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до
--	--

	<p>40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
Практичні заняття	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов’язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв’язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов’язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв’язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв’язків і формулювання висновків.</p>

	«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до семестрового заліку. Оцінювання засвоєння студентами навчального матеріалу з курсу відбувається на підставі виконаних ними робіт на семінарських, практичних, лабораторних заняттях і не передбачає обов'язкової присутності ЗВО за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальним планом за семестр.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Леута О. І. Старослов'янська мова: підручник. Київ: Вища школа, 2001. 255 с.
2. Леута О. І. Старослов'янська мова. Збірник вправ і практичних завдань.: навчальний посібник / О.І. Леута, В.І. Гончаров. Київ: Вища школа, 2004. 199 с.
3. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 344 с.
4. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології: підручник. 2-ге вид., випр. і доповн. Київ: ВЦ «Академія», 2013. 344 с.
5. Майборода А. В. Старослов'янська мова: підручник. Київ: Вища школа, 1975. 272 с.
6. Мозолюк О. М., Беркешук І. С. Вступ до слов'янської філології: навч. посібн. для студентів спеціальності "Філологія. Українська мова і література" денної форми навчання. Кам'янець-Подільський: Видавництво Кам'янець-Подільський національний ун-т імені І. Огієнка, 2009. 280 с.
7. Семеног О. Вступ до слов'янської філології: навч. посібн. Суми: Видавництво Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 190 с.
8. Семеног О. М. Вступ до слов'янської філології: Практикум: навч. посібн. для студ. філол. спец. вищ. пед. навч. закл. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України, Глухів. держ. пед. ун-т. 2-ге вид., доповн., переробл. Глухів, 2005. 226 с.
9. Станівський М. Ф. Старослов'янська мова: підручник. Львів: Видавництво Львівського університету, 1964. 470 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

10. Баран В. Д. Давні слов'яни: монографія. Київ, 1998. 335 с.
11. Брайчевський М. Походження слов'янської писемності: монографія. Київ, 1998. 152 с.
12. Дуличенко А. Д. Статус и проблемы развития славянских микроязыков в современной Микрославии. Славянское языкознание: покидая XX век. Тарту, 2008. С. 63-95.
13. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій. За ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2003. 632 с.
14. Карпенко Ю. О. Чи існував скотарський період слов'янського язичництва? Мовознавство. 1996. №2-3. С. 12-17.
15. Лучик В. В. Середньонадніпрянська прабатьківщина слов'ян з лінгвістичного погляду. Мовознавство. 2008. №2-3. С. 62-76.
16. Методичні рекомендації до курсу «Історія слов'янських мов. Модуль 1. Вступ до слов'янської філології»: / Укладач: В. М. Пачева. Мелітополь: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019 р. 46 с.
17. Слов'янська філологія на Україні (1977—1981): бібліографічний покажчик. Ч. І. Мовознавство. Фольклористика. Київ, 1983. 208 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

Нова Мова (<http://novamova.com.ua>)

Лінгур (<http://linguist.univ.kiev.ua>)

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>)

Лінгвістичний портал (<http://proling.com>)